

FADD

Foreningen af **DØGN- OG DAGTILBUD**
for udsatte børn og unge

December 2023

Proaktive perspektiver fra praksis

Lavt hængende frugter, oplagte forbedringsmuligheder, indlysende tåbeligheder og lidt gode råd

Foreningen Af Døgn- og Dagtilbud for udsatte børn og unge (FADD) har i 125 år repræsenteret danske sociale tilbud. Foreningen repræsenterer i dag 115 regionale, kommunale, selvejende eller fondsejede institutioner, der alle arbejder for at give børn og unge i udsatte positioner de bedste opvækst- og skolebetingelser.

FADD har udvalgt en række konkrete emner, der set fra et fagligt praksisperspektiv trænger til opmærksomhed og justering. Nogle af emnerne repræsenterer en del kompleksitet og nuancer, andre kan med fordel adresseres hurtigt, resolut og relativt nemt. Alt sammen med henblik på at forbedre forholdene for børnene på det udsatte børne- og ungeområde – direkte eller indirekte.

Emnerne er udvalgt af FADD som proaktive perspektiver fra praksis, ment i den allerbedste og mest konstruktive mening. Beskrivelser er bevidst holdt korte og så præcise som muligt. FADD uddyber selvfølgelig gerne de enkelte afsnit – udfolder nuancer og konkretiserer perspektiver. God læselyst.

Med venlig hilsen

Charlotte Møller Pedersen
Formand FADD

Henvendelse, invitation til drøftelser eller andet om nærværende dokument rettes til:
Chefkonsulent, Tore Kargo. tore@fadd.dk
Chefkonsulent, Henrik Kastrup. info@fadd.dk

Indholdsfortegnelse

SUNDHED OG TRIVSEL	3
ØGET FOKUS PÅ SOMATISK SUNDHED – SUNDHEDSSCREENING AF ANBRAGTE BØRN OG UNGE	3
<i>Formål: Sikre at anbragte børn og unge undersøges for banale somatiske skavanker, der ellers kan være barrierer for udvikling og trivsel</i>	3
MAGTANVENDELSE	3
DIGITALISERING AF MAGTANVENDELSESINDBERETNINGER.....	3
<i>Formål: Afbureaukratisering og kvalitetsudvikling af praksis/dataanalyse/forebyggelse af magt</i>	3
INDHOLDSEVALUERING AF LOV OM VOKSENANSVAR	4
<i>Formål: Forbedre lov og levere på den lovede evaluering</i>	4
REGISTRERING OG INDBERETNING AF MAGTANVENDELSER	5
<i>Formål: Justere indberetningspraksis, så det er muligt for praksis at overholde lovgivningen</i>	5
TV-OVERVÅGNING AF INDENDØRS AREALER I RELATION TIL BØRN- UNGE OG BORGERES PRIVATLIV	5
<i>Formål: Sikre borgeres rettigheder og relevant tilsyn med overvågning</i>	5
UDVIDELSE AF HANDLEMULIGHEDER I ARBEJDET MED HELT SÆRLIGE MÅLGRUPPER	6
<i>Formål: Sikre at borgere med helt særlige lidelser kan beskyttes indenfor lovgivnings rammer</i>	6
SKOLEGANG	6
NY ADGANG TIL FLEKSIBLE SKOLEFORLØB OG PRØVEAFLÆGGELSE	6
<i>Formål: Skabe bedre mulighed for skolegang og prøveafleggelse for unge på sikrede institutioner og fx unge i den højt specialiserede psykiatri</i>	6
TILSYN.....	7
TILSYN MED KOLLEGIELIGNENDE VÆRELSER MED STØTTE EFTER SERVICELOVENS § 66, STK. 1, NR. 5.	7
<i>Formål: Sikre at der er tilstrækkeligt tilsyn/kvalitet i forhold til en ”ny tilbudstype”</i>	7
ENSARTET TILSYNSPRAKSIS.....	7
<i>Formål: Sikre at tilsynsreformen kommer til at give fuldt udbytte</i>	7
LEVERANDØRLANDSKABET	8
MONITORERING AF UDENLANDSKE EJERE AF LEVERANDØRER PÅ DET SOCIALE OMRÅDE	8
<i>Formål: At udviklingen følges og vurderes med henblik på at sikre områdets udvikling</i>	8
UDVIDELSE AF RAMMERNE FOR DELVIS LUKKEDE INSTITUTIONER	8
<i>Formål: Forbedre rammerne for de delvis lukkede pladser, så de tilpasses målgruppens behov</i>	8
SUBSPECIALISERING AF DE SIKREDE AFDELINGER.....	8
<i>Formål: Systematiseret specialisering af de sikrede pladser, så de unges behov for målrettede/forskellige indsatser tilgodeses</i>	8

Sundhed og trivsel

Øget fokus på somatisk sundhed – sundhedsscreening af anbragte børn og unge.

Formål: Sikre at anbragte børn og unge undersøges for banale somatiske skavanker, der ellers kan være barrierer for udvikling og trivsel

Anbragte børn og unge gemmer, i højere grad end deres jævnaldrende, på mindre somatiske lidelser. Forskning såvel som eksempler fra praksis viser, at anbragte børn og unge kan bære skjulte helbredsproblemer som fx; dårligt syn, nedgroede negle, maveproblemer, dårlige tænder og andre tilsvarende "mindre" lidelser, der ikke bliver opdaget og behandlet, fordi børnene og de voksne omkring børnene, ikke er opmærksomme på signaler. Nogle børn ved simpelthen ikke, at man ikke skal have ondt eller kender ikke til mulighederne for at bede om hjælp. Vi har eksempler på børn, der ikke har kunnet se tavlen i skolen i flere år, simpelthen fordi de ikke vidste, at der var noget galt. Eller børn der har smerter fra kroppen, der ikke bliver reageret på.

Det er åbenlyst, at sådanne situationer er barrierer for progression, udvikling og trivsel.

Derfor foreslås en obligatorisk screeningsmodel, hvor en sundhedsplejerske (kommunen) eller sygeplejerske (det sociale tilbud) forestår en simpel screening ved anbringelsesstart og eventuelt 1,5år efter anbringelse. Denne meget lille investering kan, jf. Bo Vinnerljungs forskning, øge muligheden for det enkelte barns trivsel, læring, behandlingssucces og livsduelighed.

Magtanvendelse

Digitalisering af magtanvendelsesindberetninger.

Formål: Afbureaukratisering og kvalitetsudvikling af praksis/dataanalyse/forebyggelse af magt

Der indberettes cirka 6.000 magtanvendelser på B&U-området om året. Disse indberetninger er forbundet med en proces der er lang, tidskrævende, kompliceret og den enkelte indberetning skifter hænder mange gange, da flere aktører har aktier i behandlingen.

- Magtanvendelsesindberetningen skrives af den medarbejder(ne), der har lavet magtanvendelsen.
- Indberetningen (bør) gennemgås med barnet med henblik på inddragelse og barnets perspektiv.
- Forældremyndighedsindehaver orienteres.
- Indberetningen behandles af lederen, der via sikker post indsender til socialtilsyn og anbringende kommune.
- Socialtilsyn og anbringende kommune behandler hver især indberetningen for at vurdere, om der er tilsynsmæssige eller børnerelaterede reaktioner på episoden.
  - Journalisering, magtanalyse og magtprofil udarbejdes efter manuel indtastning i Excel eller anden databehandlingsenhed.
  - I nogle tilfælde sendes indberetningen frem og tilbage flere gange, hvis indberetningen er mangelfuld.
  - Begge parter har dialog med indberetter om episoden.

Der foreslås en digital indberetningsmulighed, hvor alle parter kan tilgå indberetningen. Samtidigt er det oplagt at tilbud og socialtilsyn kan få udarbejdet en magtprofil over tilbuddets anvendelse af magt. Der vil nemt kunne trækkes data på afdeling, antal, ugedag, tidspunkt, medarbejdertype, vikar/fast, hjemmels-§, inddragelse af barnet og fx udvikling siden sidste kvartal eller år. Hvis man kan halvere tiden der anvendes på hver indberetning OG samtidigt sikre at analyseredskabet etableres, vil der både kunne effektiviseres og kvalitetsudvikles betydeligt.

Indholdsevaluering af Lov om voksenansvar

Formål: Forbedre lov og levere på den lovede evaluering

I 2017 trådte Lov om voksenansvar i kraft. Der var ved lovvedtagelsen besluttet en evaluering efter 2 år. Denne evaluering blev alvorligt forsinket, og da den endelig kom, var der ikke evalueret på indholdet i loven men kun på implementeringen af loven. Dette vurderes uhensigtsmæssigt, når der er tale om en ny lov, der har flere nye hjemler og nye praksisfelter end i tidligere regelsæt. Vigtigste udfordringer:

- I praksis er der en række udfordringer ift. medicinering og behandling af børn med almindelige somatiske sygdomme. F.eks. småbørn, der har astma og ikke ønsker at få sin medicin i en indhaleringsmaske, hvor man skal trække vejret i 10 sekunder. Det gør ikke ondt, men det er ofte nødvendigt at holde barnet, mens masken anvendes. Andre eksempler er små børn med sukkersyge, der skal have målt sit blodsukker eller børn, der skal have penicillin eller deslige. Departementet har ved lovens ikrafttrædelse vejledt, at tvangsmedicinering er forbudt og ikke kan falde ind under §3 (voksenansvarsparagraffen). FADD foreslår, at lægeordineret medicin og behandling må administreres indenfor bestemmelserne i § 3 tilsvarende handlinger, forældre kan udføre overfor egne børn.
- Det er også oplagt, at der udvides med en regel vedr. tryghedsskabende velfærdsteknologi, ligesom den kendes på voksenområdet. Der er en række enkeltsager, hvor der med fordel fx kan anvendes fx epilepsialarm for derved at undgå fysisk overvågning af barnet 24/7 (privatliv, integritet og sikkerhed). FADD foreslår, at der kan træffes konkret afgørelse om anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologi i forhold til omsorg og beskyttelse af et anbragt barn/ung.
- Indendørs overvågning med billede eller lyd er et betydeligt indgreb i børn og unges privatliv, da overvågningen finder sted i deres hjem. Derfor bør det præciseres i Lov om voksensvar, hvormed det er socialtilsynets tilsynsfelt, at indendørs overvågning er forbudt, medmindre der er truffet en konkret afgørelse om anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologi jf. ovenstående hjemmelsforslag.
- Hjemlen til tilbageførsel ved rømning kan afskaffes eller justeres betydeligt, hvis den skal være anvendelig. Definitionen af rømning er for snæver, da det er et krav, at barnet har forladt børne- og ungehjemmet *uden at have til hensigt at komme tilbage*. Dertil skal barnet, eller andre, være i risiko for skade/fare. Desuden ophører hjemlen lige så snart man ankommer til børne- og ungehjemmets indkørsel igen – for så er man ikke rømmet.
- Hjemlen til anvendelse af rusmiddeltest med samtykke kan afskaffes, da samtykket gør at det ikke er en magtanvendelse.
- § 6 om fysisk guidning skal omskrives, så alle plejefamilier fremgår (ligesom det gør i vejledningen (pkt. 57)).

- Der mangler definition af, at al magtanvendelse skal indberettes med henblik på kvalitetsudvikling og forebyggelse – også de magtanvendelser der foretages uden hjemler eller indenfor nødret/nødværge. F.eks. magtanvendelser der foretages uden hjemler i plejefamilier.
- Det bør også præciseres, at socialtilsynet skal behandle magtanvendelserne og give aggregeret tilbagemelding til tilbuddet/plejefamilien om vurderingen af magtanvendelsesbilledet, fx hver 3. eller 6. måned.
- Det bør præciseres at nødret og nødværge jf. straffeloven skal indberettes som magtanvendelser i øvrigt jf. Lov om voksenansvar **samt**, at det hører under politiets myndhedsområder, hvormed politiet skal informeres/orienteres om konkrete hændelser.

Registrering og indberetning af magtanvendelser

Formål: Justere indberetningspraksis, så det er muligt for praksis at overholde lovgivningen

Der er nogle meget korte frister på registrering og indberetning af magtanvendelser. Det er problematisk, og det har flere u hensigtsmæssige konsekvenser, end der med rimelighed kan forsvares.

Nuværende regelsæt betyder, at ledere skal møde ind på fridage i weekender og, at der fx skal indberettes og ledergodkendes magtanvendelsesindberetninger i forbindelser med rejser eller ferier, hvilket kan være meget svært at honorere i praksis.

Paragraf 21 stk. 3 i voksenansvarsbekendtgørelsen bruger formuleringen “uden ugrundet ophold”. I pkt. 209, side 117, 4. afsnit i vejledningen er det defineret som indenfor 24 timer efter registreringen er foretaget. Og det er så igen defineret som samme dag, som registreringen er foretaget.

I mange tilfælde indsendes registreringen til en kommune, der holder weekend, så det giver ikke så meget mening i praksis.

Tv-overvågning af indendørs arealer i relation til børn- unge og borgeres privatliv

Formål: Sikre borgeres rettigheder og relevant tilsyn med overvågning

Bestemmelserne om TV-overvågning har taget en ny drejning (praksisændring) i lyset af principmeddelelse 4-22 fra Ankestyrelsen.

Lov om TV-overvågning er for det første gammel set i lyset af, at vi snakker om en teknologi som har udviklet og udbredt sig med stor fart men også en lovgivning, som har et helt andet sigte end regulering af brugen i sociale tilbud, uanset om der er tale om voksne eller børn. Den tager ikke højde for det aspekt, at tilbuddet både er en arbejdsplads, men også først og fremmest børnenes hjem, hvilket kalder på nogle helt særlige hensyn, da det jo ikke er børnene og de unge, som træffer beslutningen om at foretage tv-overvågningen, som det er for os andre, hvis vi vælger at sætte tv-overvågning op derhjemme.

At tilsynet med overvågning af børn, unge og voksne hører under reglerne for tv-overvågning, datatilsyn og politi er yderst mangelfuldt, da væsentlige parametre omkring privatliv, personlig integritet og selvstændighed bør vægtes, når der er tale om borgere i udsatte positioner, der har

brug for beskyttelse i forhold til deres bolig og hjem. Desuden er det et faktum, at der ikke er reelt tilsyn med området, da de respektive myndigheder ikke kommer på tilbuddene.

FADD anbefaler, at dette adresseres i Lov om socialtilsyn – at borgernes privatliv skal beskyttes og at det kræver konkret tilladelse/vurdering, hvis overvågning skal etableres. Eventuelt som en hjemmel indenfor tryghedsskabende velfærdsteknologi (både børn og voksne).

Udvidelse af handlemuligheder i arbejdet med helt særlige målgrupper

Formål: Sikre at borgere med helt særlige lidelser kan beskyttes indenfor lovgivnings rammer

Borgernes rettigheder skal i vidt omfang beskyttes. Ingen tvivl om det. Men i særlige tilfælde kan disse rettigheder være til hinder for borgernes beskyttelse, trivsel og liv.

Et eksempel på dette er borgere med Prader Willis Syndrom (PWS). Disse borgere har en voldsom lidelse, der betyder, at de akut kan spise sig selv ihjel. 40% af PWS-borgerne, der dør, inden de bliver 60 år, dør af sprængt mavesæk. Simpelthen fordi de overspiser mad, vand, muld fra potteplanter inventar eller andet.

Der er brug for at lovliggøre den rette faglige indsats overfor disse borgere. Fx skal de, ud fra en konkret og individuel vurdering (afgørelse), kunne forhindres i at spise ukontrolleret og i at have adgang til køleskab/køkken i alle døgnets timer. Det er ellers en generel borgerrettighed.

Skolegang

Ny adgang til fleksible skoleforløb og prøveaflægning

Formål: Skabe bedre mulighed for skolegang og prøveaflægning for unge på sikrede institutioner og fx unge i den højt specialiserede psykiatri

Praksis oplever, at unge på sikrede pladser finder motivation og ro til, nogle gange for første gang, at tilegne sig skolefaglige færdigheder. For nogle unges vedkommende er det første gang, de får ro til at registrere den indre motivation for læring. Dette sker qua stoffrihed, fravær af u hensigtsmæssige miljøers påvirkning og socialpædagogiske processer med de unge. Men desværre er reglerne for undervisning/skolegang og prøveaflægning ikke tilstrækkelig fleksibel. At der fx kun kan prøveaflægges to gange om året (før jul og før sommerferien) det er ikke hensigtsmæssig, når unge på sikrede pladser ofte har korte og uplanlagte forløb. Dermed kan et læringsmomentum ikke følges op af prøveaflægning og muligheden for at få dokumenteret kundskaber og få "papir" på noget den unge har gennemført kan mangle.

Derfor anbefales en ny adgang til fleksible skoleforløb og fleksibel prøveaflægning. Det kunne være mulighed for anvendelse af VUC-reglerne eller tilsvarende (regelændring nødvendig). Det er væsentligt at unge i andre særlige situationer også huskes – fx unge i den højt specialiserede psykiatri.

Tilsyn

Tilsyn med kollegielignende værelser med støtte efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5.

Formål: Sikre at der er tilstrækkeligt tilsyn/kvalitet i forhold til en "ny tilbudstype".

Med dette punkt henledes opmærksomheden på en ny "grå tilbudstype", som det ses, at kommunerne i øget omfang benytter sig af. Denne ordning anvendes til meget støttekrævende unge, da det er en billig og nem løsning. Men også at der i stort omfang laves egentlige solistprojekter (ofte i sommerhuse) til meget dårligt fungerende unge under denne bestemmelse, idet dette kan ske uden indblanding fra socialtilsynet. Efter sigende er der et betydeligt marked af private leverandører som gør sig i at sælge denne slags løsninger, ofte til meget høj takst og uden tilsyn. Der anvendes servicelovens akutbestemmelsen (Lov om social service, § 4, stk. 4) eller § 85-støtte.

Det efterlader tilsyneladende et betydeligt retssikkerhedsmæssigt problem, at børn og unge kan blive placeret i sådanne "grå tilbud" uden nogen form for egentligt tilsyn og krav til kvaliteten. Det kunne derfor være ønskeligt, at det tydeligere defineres, at denne type af tilbud ikke er møntet på børn og unge som er i målgruppen for en anbringelse/har anbringelsesomfang, idet disse skal placeres i godkendte tilbud. Men at bestemmelsen alene er møntet på velfungerende unge, som kan klare sig selv med mindre støtte, og at der så eventuelt ses på, hvorvidt disse tilbud skal være underlagt tilsyn fra fx socialtilsynene, sådan at det sikres, at tilbuddene netop fortsætter med at være for den lette målgruppe.

Ensartet tilsynspraksis

Formål: Sikre at tilsynsreformen kommer til at give fuldt udbytte

Godt i gang med 10. tilsynsår, efter ikrafttræden af Lov om socialtilsyn i 2014, undrer det fortsat praksis, at der er væsentlige forskelle i de fem socialtilsyns ageren. At der ikke er ensartet holdning til hvornår magtanvendelser skal indberettes, at der er forskel i afrapportering af tilsynsbesøg, forskellig oplevelse af den dialogiske tilgang, forskelle i tilsynsfrekvens og uens samarbejdsdedikation mellem de fem socialtilsyn og i forhold til socialstyrelsens auditfunktion. Dette er blot nogle af undringspunkterne.

Der er generelt stor praksisopbakning til socialtilsynenes vigtige opgaveløsning og det løft af det samlede socialområde, de kan tage store dele af æren for. Men det bekymrer alligevel, at provenuet måske kunne være endnu større, hvis samarbejdet mellem socialtilsynene og Socialstyrelsen fungerede endnu bedre. Samt at udfordringerne med styringskæderne (ledelse), herunder arbejdet med ensartethed og kvalitetsudvikling, kunne forløse endnu mere kvalitet til gavn for det samlede socialområde, hvis enhederne spillede endnu bedre sammen.

FADD foreslår, at de fem "regionale" socialtilsyn bevares, men at organiseringen/strukturen ændres, så de fem tilsynschefer underordnes en tilsynsdirektør, der tildeles fuldt ledelsesansvar overfor tilsynscheferne.

Leverandørlandskabet

Monitorering af udenlandske ejere af leverandører på det sociale område

Formål: At udviklingen følges og vurderes med henblik på at sikre områdets udvikling

Der er et stigende antal leverandører, der samles i større koncerner og nogle af disse opkøbes af udenlandske kapitalfonde mv.

Det er ikke nødvendigvis et problem for det danske leverandørlandskab, at der er udenlandske aktører på området. Men både i forhold til leverandørsikkerhed og kvalitet bør udviklingen følges. Der er brug for at sikre, at leverandører på området har en leveringssikkerhed, og at pengene på socialområdet hovedsagelig kommer de anbragte børn og unge til gode.

Anbefaling: At der etableres en central monitorering af store koncernkonstruktioner og udenlandske aktører på det sociale børne- og ungeområde. Parametre i denne monitorering kunne fx være: pengestrømme, vurderet kvalitet, vurderet leverandørsikkerhed...

Udvidelse af rammerne for delvis lukkede institutioner

Formål: Forbedre rammerne for de delvis lukkede pladser, så de tilpasses målgruppens behov

Rammerne for delvis lukkede pladser tænger til lidt justering, hvis de skal fungere optimalt. Der er unge, der trives med de nuværende rammer og som meget sjældent bliver "flyttet" til den lukkede del af konstruktionen. Men der er nogle ungegrupper, som ikke kan profitere af de nuværende rammer. Disse unge har flere forskellige typer udfordringer (aktivt misbrug, psykiatri, selvskade, bandetilknytning). Men fælles for dem alle er, at de ikke i tilstrækkelig grad kan fastholdes i de nuværende regelsæt.

For at adressere disse unges behov for beskyttelse og korrektion/genetablering af konstruktiv retning foreslås det, at rammerne for aktivering af den lukkede del udvides. Fem dage om måneden og 30 dage om året er ikke tilstrækkeligt, hvis der fx arbejdes med aktive misbrugere – disse kan ikke afruses og stabiliseres på fem dage, hvormed de afbryder samarbejdet, når muligheden byder sig.

Subspecialisering af de sikrede afdelinger

Formål: Systematiseret specialisering af de sikrede pladser, så de unges behov for målrettede/forskellige indsatser tilgodeses

De otte sikrede afdelinger arbejder med "samme" opgave og lovgivning. Enkelte af de sikrede har særlige opgaver, fx er nogle godkendt til særligt sikrede pladser. I praksis er der også en slags specialiseringen internt mellem aktørerne. Et sted er specialiseret i de voldsparate unge, et sted arbejder med de psykisk afvigende, og et andet sted arbejder med unge med lav kognition. Det foreslås, at denne subspecialisering sættes i system, med henblik på at udvikle rammer, metoder og faglighed mere systematisk. Det foreslås også, at særlige målgrupper, som fx de yngste børn (ned til 10år), også samles og dermed ikke blandes med de ældste. Ligesom andre

specialiseringer kan imødekommes. Desuden er der grund til at vurdere, om der skal udvides med flere særligt sikrede pladser, da særligt pladser på Sjælland er en mangelvare.

Den konkrete specialisering anbefales etableret i tæt samarbejde med forstanderne fra de sikrede institutioner og Socialtilsyn Øst, der har tilsynskompetencen på området.

Det skal bemærkes, at en subspecialisering vil betyde, at der skal "tåles" ledige pladser og eventuelt en øgning af det totale antal pladser, for at kunne opnå en mere hensigtsmæssig "fordeling" af unge ud fra deres behov og udfordringer.